

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
პაატა გუგუშვილის სახელობის ეკონომიკის ინსტიტუტი
IVANE JAVAKHISHVILI TBILISI STATE UNIVERSITY
PAATA GUGUSHVILI INSTITUTE OF ECONOMICS

აკადემიკოს პაატა გუგუშვილის დაბადებიდან 115-ე წლისთავისადმი
მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის

მასალების კრებული

თანამედროვე ეკონომიკა, ეკონომიკური მენეჯმენტი და
ეკონომიკის პანდემიური პრობლემები:
გამოწვევები, გადაჭრის გზები

MODERN ECONOMY, ECONOMIC SCIENCE AND
PANDEMIC PROBLEMS OF ECONOMY:
THE CHALLENGES AND WAYS OF FINDING SOLUTION

PROCEEDINGS OF MATERIALS

of International Scientific Conference
Dedicated to the 115th Birth Anniversary of Academician Paata Gugushvili

თბილისი Tbilisi
2020

PROCEEDINGS OF MATERIALS

მასალების კრებული

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
პაატა გუგუშვილის სახელობის ეკონომიკის ინსტიტუტი
IVANE JAVAKHISHVILI TBILISI STATE UNIVERSITY
PAATA GUGUSHVILI INSTITUTE OF ECONOMICS

აკადემიკოს პაატა გუგუშვილის დაბადებიდან 115-ე წლისთავისადმი მიძღვნილი
საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის
მასალების კრებული

თანამედროვე ეკონომიკა, ეკონომიკური მეცნიერება და
ეკონომიკის პანდემიური პრობლემები:
ბამოწვევები, გადაჭრის გზები

(17-18 ოქტომბერი, 2020)

Proceedings of Materials
of International Scientific Conference
Dedicated to the 115th Birth Anniversary of Academician Paata Gugushvili

MODERN ECONOMY, ECONOMIC SCIENCE AND
PANDEMIC PROBLEMS OF ECONOMY:
THE CHALLENGES AND WAYS OF FINDING SOLUTION

(17-18 October, 2020)

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
პაატა გუგუშვილის სახელობის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა
PUBLISHING HOUSE OF PAATA GUGUSHVILI INSTITUTE
OF ECONOMICS OF IVANE JAVAKHISHVILI TBILISI STATE UNIVERSITY

თბილისი Tbilisi
2020

er risks of hypothetical population infection than does Azerbaijan in terms of the same age indicators (among them persons aged above 80). However, since the emergence of the COVID-19, in other words, during four months, the quantity of the infected and deceased was much less in Georgia compared to the above-mentioned two neighboring countries. We see the analogous situation when we compare Georgia with the other countries of the world.

One of the elements of social security (in terms of health) is self-caring behavior of an individual or a society toward health, which is a form of relationship between the individuals (care and self-care) and is characterized by activities of various levels.

Nowadays, under the circumstances of the pandemic, the attitude of self-caring behavior belongs to the social level, inasmuch as social demands, motivation of overcoming the pandemic as well as imagining the acceptable behavior in order to make an appropriate decision, come to the forefront.

Thus, people and societies can, as a result of their self-caring behavior, avoid becoming infected during a pandemic and decrease the level of diseases and mortality. In this regard, citizens have to take heed of and fulfil the recommendations of government and World Health Organization.

*თეიმურაზ შენგელია
იური კოზაკი*

სოციალური ინჟინერიის როლი ეკონომიკური ზრდის პროგნოზირებაში

ანოტაცია. სტატიაში განხილულია კულტურის ზეგავლენა ეკონომიკის განვითარებაზე, დადგენილია კავშირი სხვადასხვა საზოგადოების ზოგად ღირებულებით ორიენტირებასა და ეკონომიკურ წარმატებებს შორის. წარმოდგენილია სოციალური ინჟინერიის გამოყენების საფუძველზე კულტურის ელემენტების უნივერსალური ჩამონათვალის შექმნისა და გამოყენების შესაძლებლობა საზოგადოების ეკონომიკურ პროგრესში.

საკვანძო სიტყვები: სოციალური ინჟინერია, კულტურა, ფასეულობათა სისტემა, ინსტიტუტები, ქცევის მოდელები.

შესავალი

საზოგადოებაში გაბატონებული ქცევის მოდელების, არაფორმალური ინსტიტუტების სტრუქტურისა და ღირებულებითი ორიენტაციის გავლენა ეკონომიკურ ცხოვრებაზე დადგენილია კულტურათაშორისი კვლევებით, რომლებმაც დადასტურეს საზოგადოების ზოგად ღირებულებით ორიენტირება და ეკონომიკურ წარმატებებს შორის პირდაპირი კავშირის არსებობა [4;5]. ღირებულებებსა და ეკონომიკურ წარმატებებს შორის ურთიერთობის დადგენასთან ერთად, საჭირო გახდა იმ ქცევის მოდელებისა და კულტურის ელემენტების იდენტიფიცირება, რომლებმაც შეიძლება დააჩქარონ საზოგადოების ეკონომიკური პროგრესი. თუ არსებობს გარკვეული ქცევითი მოდელები, რომლებიც ხელს უწყობს ეკონომიკურ კეთილდღეობას, აუცილებელია მათი შესწავლა და გამოყენება, რაც მიიღწევა ეკონომიურად განვითარებული საზოგადოებებიდან ამ კულტურული არქეტიპების გადატანით განვითარებადში.

სოციალური ინჟინერიის გამოყენების საფუძველზე კულტურის ელემენტების უნივერსალური ჩამონათვალის შექმნა და გამოყენება იძლევა საზოგადოების ეკონომიკური პოტენციალის ზრდის, მისი განვითარების დაჩქარების შესაძლებლობას. ამ მიდგომას საფუძველად უდევს სოციალური ინჟინერიის ერთ-ერთი მიდგომა, რომლის მიხედვითაც საზოგადოება აყალიბებს ინდივიდის სხვა ადამიანებთან ურთიერთობის კონკრეტულ მიმართულებებს, რომლებიც პოზიტიურ ზეგავლენას ახდენენ მის ეკონომიკურ წინსვლაზე.

ინდივიდუალიზმი და იერარქია

კვლევებმა აჩვენა, რომ იერარქიულ (კოლექტივისტურ) საზოგადოებებში ინოვაციური ტექნოლოგიები უფრო ნელი ტემპით ვითარდება, ვიდრე ჰორიზონტალურში (ინდივიდუალისტურში). მეცნიერების მიერ დადგენილია, რომ ინდივიდუალისტური ღირებულებების, ინდივიდის პრიორიტეტის დამკვიდრება აჩქარებს ინოვაციების განვითარებას [3]. თუ კონტექსტში განვიხილავთ იმ ფასეულობებსა და ნორმებს, რომლებიც დამკვიდრებულია ქართულ საზოგადოებაში, დავინახავთ, რომ იერარქიის და პრიორიტეტის ფასეულობები არსებით ზეგავლენას ახდენს ინდივიდზე. კვლევის

შედეგები (ცხრილი 1) გვიჩვენებს, რომ საქართველოში, ეკონომიკურად წარმატებული დასავლეთის ქვეყნებისგან განსხვავებით, ინდივიდები უფრო მეტად ეყრდნობიან სახელმწიფოს. ეს ნიშნავს, რომ ქართულ საზოგადოებაში კვლავაც დომინირებს პატერნალისტური დამოკიდებულებები. საქართველოში იერარქიულობაზე ღირებულებითი ორიენტაცია ჯერ კიდევ მნიშვნელოვანია, იმის მიუხედავად, რომ ადმინისტრაციული მართვა შეიცვალა დემოკრატიული ქვეყნებისათვის დამახასიათებელი ოფიციალური ინსტიტუტებით. ამ მოვლენის ახსნა შესაძლებელია იმით, რომ არაფორმალური ინსტიტუტები, ტრადიციები, კულტურული არქეტიპები და ქვეყნის ნიმუშები საზოგადოებაში უფრო ნელა იცვლება, ვიდრე ფორმალური.

ცხრილი 1

სახელმწიფოს პასუხისმგებლობა მოსახლეობის კეთილდღეობაზე (%-ში)

	საქართველო	გერმანია	ჰოლანდია	შვედეთი	აშშ	ავსტრალია
სახელმწიფოს უნდა დაეკისროს მეტი პასუხისმგებლობა ინდივიდების კეთილდღეობაზე	41,9	12	4,8	7,7	8,5	11,5
ინდივიდებს ეკისრებათ პასუხისმგებლობა თავიანთ კეთილდღეობაზე	4	5,5	2,4	7	18,2	10,4

წყარო: შედგენილია (World Values Survey) <http://www.worldvaluessurvey.org> და ავტორის ინდივიდუალური კვლევების მიხედვით

არაფორმალური ინსტიტუტების ფორმალურთან შეუსაბამობა არის იმის ერთ-ერთი მიზეზი, რის გამოც ეკონომიკურად განვითარებული ქვეყნებიდან გადმოტანილი ფორმალური ინსტიტუტები ყოველთვის არ იწვევს ეკონომიკური კეთილდღეობისა და ზრდის დაჩქარებას.

ქართულ საზოგადოებაში ინდივიდუალისტური ფასეულობების დაბალ დონეზე მეტყველებს კვლევის შედეგები, რომლითაც დადგინდა, რომ საქართველოს მოქალაქეებს აქვთ საკუთარი ცხოვრების კონტროლის უფრო დაბალი შეგრძნება, ვიდრე ეს ეკონომიკურად განვითარებულ დასავლეთის ქვეყნებშია (ცხრილი 2).

ცხრილი №2

არჩევანის თავისუფლება და საკუთარი ცხოვრების კონტროლი (%-ში)

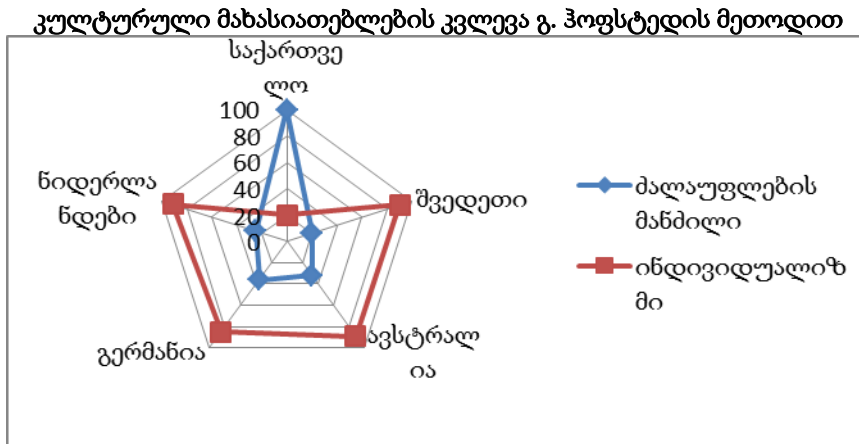
	საქართველო	გერმანია	ჰოლანდია	შვედეთი	აშშ	ავსტრალია
არ არსებობს არჩევანის თავისუფლება და ცხოვრების კონტროლი შეზღუდულია	3,6	1,6	0,5	0,3	0,5	0,8
არსებობს არჩევანის თავისუფლება და ცხოვრების კონტროლის სრული შესაძლებლობა	6,4	13,2	12,1	20,4	18,4	20,4

წყარო: შედგენილია (World Values Survey) <http://www.worldvaluessurvey.org> და ავტორის ინდივიდუალური კვლევების მიხედვით

გ. ჰოფსტედის მეთოდით ჩატარებულმა კვლევებმა ასევე დაადასტურება, რომ ქართული საზოგადოების სოციოკულტურულ პროფილში არსებობს ძლიერი დამოკიდებულება იერარქიული

ფასეულობების მიმართ და აგრეთვე საზოგადოების პრიორიტეტი ინდივიდზე. ქვემოთ მოყვანილ ნახატში კარგად ჩანს, რომ ქართველებს ახასიათებთ ძალაუფლების მაღალი მანძილი და შედარებით დაბალი ინდივიდუალიზმი (ნახატი 1).

ნახატი 1

წყარო: Hofstede G. Country comparison. URL: <https://geerthofstede.com/countries.html>

ამრიგად, საქართველოს კულტურულ ფასეულობათა ჩარჩო ხასიათდება საზოგადოებრივი ინტერესების პრიმატით ინდივიდუალურ მიდგომებზე და იერარქიული სტრუქტურის პრიორიტეტით. აუცილებელია დავადგინოთ ის, თუ რამდენად მნიშვნელოვანია სოციალური ინჟინერიის მექანიზმის ამოქმედება ეკონომიკურად არაეფექტიანი ფასეულობების ტვირთის შესამცივებლად.

თვითგამოხატვა, როგორც პოსტმატერიალური ფასეულობა

კულტურული მახასიათებლები გავლენას ახდენ ინდივიდების ეკონომიკურ ქცევაზე და რადგანაც არსებობს სხვადასხვა კულტურა, იარსებებს სოციუმის სამყაროსთან ურთიერთქმედების სხვადასხვა სტრატეგია. კულტურული სპეციფიკა განისაზღვრება ადამიანის მიერ დასახული მიზნების თავისებურებებით. სხვადასხვა კულტურებში არსებობს ამ მიზნების მიღწევის განსხვავებული მეთოდები. თუ იერარქიულ საზოგადოებაში მთავარი მიზანი არის სახელმწიფოსთან სიახლოვე, რადგანაც ის ახდენს რესურსების კონცენტრაციას და მათ განაწილებას. ჰორიზონტალურ საზოგადოებაში პრიორიტეტულია საკუთარი ცოდნისა და ნიჭის რეალიზაცია, რომელიც ტრანსფორმირდება საზოგადოებრივ სიკეთეებში. დემოკრატიულობისა და ინდივიდუალიზმის მაღალი ხარისხი იძლევა თვითრეალიზაციის საშუალებას, რაც ადამიანში ყალიბდება ბავშვობის ასაკიდან. მე-3 ცხრილში კარგად ჩანს, ზოგიერთ ქვეყანაში რა პრიორიტეტი ენიჭება ბავშვებში ცალკეული თვისების განვითარებას. როგორც კვლევის შედეგებით დადგინდა, ქართველებში ბავშვობიდან მნიშვნელოვანია ისეთი თვისების ჩამოყალიბება, როგორც მორჩილება (ცხრილი 4).

ცხრილი 4

„მორჩილების“ მნიშვნელობა ბავშვის აღზრდაში

	საქართველო	გერმანია	ჰოლანდია	შვედეთი	აშშ	ავსტრალია
მორჩილება არის მნიშვნელოვანი	34,8	12,6	26,6	12,2	27,9	28,2
მორჩილება არ არის მნიშვნელოვანი	64,6	87,4	74,4	87,8	72,1	71,8

წყარო: შედგენილია (World Values Survey) <http://www.worldvaluessurvey.org> და ავტორის ინდივიდუალური კვლევების მიხედვით

ჰორიზონტალური (ინდივიდუალისტური) სოციალური სისტემისთვის უფრო მნიშვნელოვანი ხდება არა იერარქიაში ინტეგრაციის, არამედ ინოვაციურობისადმი მიდრეკილების შესაძლებლობის არსებობა. ინდივიდუალიზმის პირობებში ადამიანისთვის მაქსიმალურად ფართოვდება საკუთარი ნიჭისა და ცოდნის გამოყენების შესაძლებლობები. ცხადია ისიც, რომ ინდივიდის ორიენტაცია ინოვაციებზე, მნიშვნელოვანია ეკონომიკური სისტემის განვითარებისთვის. აღნიშნულიდან გამომდინარე შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ თვითგამოხატვაზე, კრეატიულობასა და ორიგინალობაზე ორიენტაცია საზოგადოებისთვის ეკონომიკურად მნიშვნელოვანია.

ქვეყნები, სადაც დომინირებს ინდივიდუალისტური ფასეულობები, ქვეყნის ამ მოდელისაგან იღებენ დამატებით ეკონომიკურ სარგებელს. ეს შესაძლებელია იმ ინკლუზიური ინსტიტუტებით [7], რომლებიც ხელს უწყობენ ინდივიდუალურ საქმიანობას, აფართოებენ იმ სივრცეს, რომელშიც ადამიანს შეუძლია გამოიყენოს თავისი შესაძლებლობები (მათ შორის, ტრადიციების, ზნეობის ნორმების გათვალისწინებით) და თვითრეალიზაციის პროცესის განვითარებით, რაც ეწინააღმდეგება საზოგადოებაში კონსერვატიული ტენდენციების განვითარებას. თვითგამოხატვაზე ორიენტაცია არის მაღალი ცხოვრების დონის შედეგი და წარმოადგენს პოსტმატერიალურ ფასეულობას [9].

კულტურული არქეტაიპები, როგორც განვითარების რესურსი

ინოვაციური პროდუქტის შექმნის პროცესში ინდივიდუალიზმის პრიორიტეტი კოლექტივიზმზე დადასტურებულია. რიგი მეცნიერების [მ. ტეილორი და ს. ვილსონი] კვლევებით [6] დასაბუთებულია, რომ კოლექტივიზმის ზოგიერთ ფორმას აქვს მასტიმულირებელი გავლენა ინოვაციურ განვითარებაზე. ასეთ ფორმებში ისინი გულისხმობენ პატრიოტიზმსა და ნაციონალიზმს. საზოგადოებად რომელმაც, იერარქიულობის მიუხედავად, წარმატებებს მიაღწია ინოვაციური ტექნოლოგიების სფეროში, მათ მიაჩნიათ იაპონია.

საზოგადოებისა და ინსტიტუტების ფასეულობები ურთიერთდაკავშირებულია [8]. საზოგადოებაში ინსტიტუტის წარმატება აძლიერებს კულტურულ ფასეულობებს, სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, ინსტიტუტის ელიტარიზმი არის საზოგადოების მიერ მისი ფასეულობების გაზიარების შედეგი. შესაბამისად, საზოგადოებაში წარმატებულია ის ინსტიტუტები, რომლებიც მის კულტურულ ფასეულობებს შეესაბამება. ამდენად, საქართველოსთვის მნიშვნელოვანია არა დასავლეთის ფასეულობებისა და ინსტიტუტების (როგორც ფორმალურის, ასევე არაფორმალურის) ბრმა კოპირება, არამედ საკუთარი ფასეულობების მისადაგება ამ ინსტიტუტებისადმი.

დასკვნა

კვლევებმა აჩვენა, რომ იერარქიულ (კოლექტივისტურ) საზოგადოებებში ინოვაციური ტექნოლოგიების განვითარება გაცილებით დაბალ დონეზეა, ვიდრე ჰორიზონტალურში (ინდივიდუალისტურში). თუ ამ მიდგომის კონტექსტში განვიხილავთ იმ ფასეულობებსა და ნორმებს, რომლებიც გავრცელებულია ქართულ საზოგადოებაში, დავინახავთ, რომ საქართველოში იერარქიის და პრიორიტეტის საზოგადოებრივი ფასეულობები არსებით ზეგავლენას ახდენს ინდივიდზე. იერარქიულ საზოგადოებაში მთავარი მიზანი არის სახელმწიფოსთან სიახლოვე, რადგანაც ის ახდენს რესურსების კონცენტრაციას და მათ განაწილებას. ჰორიზონტალურში კი საკუთარი ცოდნისა და ნიჭის რეალიზაცია, რომელიც ტრანსფორმირდება საზოგადოებრივ სიკეთეებში. მიუხედავად ამისა, კოლექტივიზმის ზოგიერთ ფორმას აქვს მასტიმულირებელი გავლენა ინოვაციურ განვითარებაზე. საქართველოსთვის მნიშვნელოვანია არა დასავლეთის ფასეულობებისა და ინსტიტუტების (როგორც ფორმალურის, ასევე არაფორმალურის ბრმა კოპირება) არამედ საკუთარი ფასეულობების მისადაგება ამ ინსტიტუტებისადმი.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. Инглхарт Р. (1997). Постмодерн: меняющиеся ценности и изменяющиеся общества // Психология. Журнал Высшей школы экономики. № 4. С. 6–32.
2. Guiso L., Sapienza P., Zingales L. Does Culture Affect Economic Outcome // Journal of Economic Perspective. — 2006. Vol. 20. № 2.
3. Henrich J. 2000 Does Culture Matter in Economic Behavior? Ultimatum Game Bargaining among the Machiguenga of the Peruvian Amazon // American Economic Review. — 2000. — Vol. 90. — №4.
4. Shane S. 1992 Why do some societies invent more than others? / Journal of Business Venturing. Vol. 7. — P. 29–46.

5. Taylor M., Wilson S. 2012 Does culture still matter? The effects of individualism on national innovation rates // Journal of Business Venturing. — Vol. 27. — P. 234–247.
6. World Values Survey. 2010–2014. URL: <http://www.worldvaluessurvey.org>
7. Shengelia T. 2018 Influence of Cultural Determinants on the Process of Business Innovations Management - Ecoforum Journal, Vol. 7. Issue 1, P. 48.
8. Shengelia T. 2016 Generation of Knowledge Into Conception of Cultural Pragmatism and its Influence on International Business. Ecoforum Journal, Vol. 5. Issue 2, P. 34.

Teimuraz Shengelia
Yuri Kozak

THE ROLE OF SOCIAL ENGINEERING IN PREDICTING ECONOMIC GROWTH

Summary

Studies have shown that the development of innovative technologies in hierarchical (collectivist) societies is at a much lower level than in horizontal (individualistic) ones. In the context of this approach, this study examines the values and norms that are prevalent in Georgian society. Studies have shown that the social values of hierarchy and priority in Georgia have a significant impact on the individual. The main goal in a hierarchical society is to be closer to the state, because it concentrates resources and distributes them. Horizontally, the realization of one's own knowledge and talents that turns into a public good. Nevertheless, some forms of collectivism stimulate innovative development. For Georgia, it is important not to blindly copy Western values and institutions (both formal and informal), but to adapt their own values to these institutions.

Anna Chechel

REFORM OF DECENTRALIZATION IN UKRAINE: IMPACT ON LOCAL BUDGET INCOME

Annotation. *The analysis of the effectiveness of budgetary policy implementation by local councils in the context of reform implementation in Ukraine. The tendencies of changes in the formation of revenue and expenditure of local budgets in terms of financial decentralization have been determined. The main sources of revenues and state transfers to local budgets are identified.*

Keywords: *decentralization, budget policy, local budget, territorial communities.*

One of the key conditions for a functioning democratic society is transparency of the budget and budgetary policy. According to the Ukraine 2020 Sustainable Development Strategy, the priority in the budget process should be to increase transparency and efficiency in the allocation and spending of the country's budget. [1]. Due to the changes in the budget legislation of Ukraine, in order to achieve European standards, it is necessary to analyze international practices of implementing transparent budgetary policy and to search for new methodological directions of forming the budgetary policy of the country among scientific works. However, the study of the peculiarities of budgetary policy implementation in the initial stages of decentralization in accordance with the country's sustainable development strategy remains relevant in the context of reforms in Ukraine.

Forming financial support for local budgets is an important component of Ukraine's decentralization development. Since January 1, 2015, 60% of the personal income tax will be credited to the local budget revenues, according to Article 69 of the Budget Code of Ukraine [2]. It should be noted that before the amendments to the Budget Code of Ukraine, the corresponding tax was credited in the amount of 25%. This has become a major factor in increasing the interest of local governments in increasing local budget revenues, implementing measures to attract reserves to fill them, and improving the efficiency of administering taxes and fees. In addition to this basic tax, local budgets include: 25% environmental tax; 5% excise duty on sales of excisable goods; 100% single tax; 100% tax on profit of enterprises and financial institutions of communal property; 100% property tax (real estate, land and transportation), fees and other payments in accordance with the Budget Code of Ukraine.

Since 2014, there has been a gradual increase in the share of local budgets in the consolidated budget from 23.8% in 2013 to 46.9% in 2018, which directly indicates the strengthening of the financial base of local governments and is, in our opinion, direct as a result of the implementation of the Concept of Local Government Reform and Territorial Organization of Government in Ukraine, adopted on April 1, 2014. (Fig. 1.)